

STORTINGET

Representantforslag 175 L

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Lars Haltbrekken, Arne Nævra
og Eirik Faret Sakariassen

Dokument 8:175 L (2020–2021)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen, Lars Haltbrekken, Arne Nævra og Eirik Faret Sakariassen om endringer i plan- og bygningsloven og skjerpet ansvar for tilsyn med at utbyggings- og byggeprosjekter gjennomføres i samsvar med gitte tillatelser og bestemmelser

Til Stortinget

Bakgrunn

Med økende klimaendringer kommer mer ekstremvær og økende kunnskap om viktigheten av at bygg- og anleggsvirksomhet ikke medfører skade eller økt risiko for naturskade, skred og ras. Alvorlige skred og rasulykker de siste årene gjør det nødvendig å sikre at alt lovverk har nødvendige sikkerhetsmekanismer. Det er derfor behov for endringer i plan- og bygningsloven for å sikre at krav og pålegg for å kunne starte opp utbyggings- og byggeprosjekter oppfylles, og at det blir kontrollert at disse faktisk gjennomføres før oppstart, dette for å forebygge skader, ras og skred og sørge for bedre miljø- og bygningsmessig sikkerhet.

I tillegg er det et stort behov for å sikre bedre fakta-grunnlag og fagkompetanse på området, både i kommunene og i de rådgivende firmaene som blir brukt.

En undersøkelse fra Menon Economics i 2019, på oppdrag fra Miljødirektoratet, viste at kommunenes konsekvensutredninger for klima og miljø i stor grad er mangelfulle. For eksempel ga kun 13 pst. av gjennomgåtte konsekvensutredninger begrunnelser for hvordan verdier, påvirkning og konsekvenser for miljø ble fastslått. Det redegjøres nesten ikke for usikkerhet og mang-

lende kunnskap, samtidig som det i liten grad gjennomføres supplerende undersøkelser for å øke kunnskapsgrunnlaget.

Det er derfor et stort behov for å forsterke faglig kompetanse på feltet. Det har vært flere store leirras de siste årene med enorme materielle skader og der flere menneskeliv er gått tapt. Mange lokalsamfunn i Norge er ifølge Norges vassdrags- og energidirektorat utsatt for flom- og skredfare.

Det er to hovedårsaker til kvikkleireskred. Den første årsaken er naturlig graving fra bekker og elver (erosjon). Dette skjer typisk i forbindelse med flom. Den andre årsaken er menneskelig påvirkning som utgraving eller flytting av masser. Dette betyr at den kommunale saksbehandlingen av bygge- og anleggstillatelser er helt avgjørende for at det ikke bygges der det er utrygt, og at bygge- og anleggsprosjekter som igangsettes, er trygge. Da er det nødvendig å i tillegg til å gi pålegg om sikring, være sikker på at de nødvendige tiltakene faktisk blir gjort.

I plan- og bygningsloven § 25-1 er det en bestemmelse om at

«[k]ommunen har plikt til å føre tilsyn i byggesaker med at tiltaket gjennomføres i samsvar med gitte tillatelser og bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov».

I § 32-1 fastslås også som hovedregel at

«[k]ommunen skal forfølge overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven»,

noe som ifølge forarbeidene til loven (Ot.prp. nr. 45 (2007–2008)) innebærer en plikt for kommunene til

«å forfølge ulovligheter»

og

«sikre at kommunene prioriterer ulovlighetsoppfølging».

En vesentlig mangel ved disse bestemmelsene er at det ikke sies noe om hvordan man skal sikre at en kommune oppfyller denne plikten til å føre tilsyn med og reagere på overtredelser av regler og pålegg. Det er ingen regler om kontroll med kommunens tilsyn og oppfølging av dette eller om naboers eller andres rett til å kreve at kommunen foretar seg noe. I proposisjonen fremgår at i alle fall det siste er tilsiktet:

«Ingen private rettssubjekter har rettskrav på at kommunen forfølger ulovligheter.»

Dermed er det kontrollutvalget i kommunen, og i siste instans kommunestyret, som har ansvaret for å påse at bygningsetaten oppfyller sitt tilsyns- og oppfølgingsansvar etter loven. I praksis vil det derfor være fagetaten selv som tar stilling til hva og hvor mye som skal gjøres.

Det er en klar mangel at det ikke er mulig for andre å reise spørsmålet om kommunen oppfyller sine forpliktelser etter loven, og i ettertid vanskelig å få fastslått om tilsyn og oppfølging har vært forsvarlig.

Slik unnlattelse vil i noen situasjoner kunne få alvorlige konsekvenser for naboer og andre berørte. Det foreslås derfor at lovens § 25-1 får noen justeringer som klargjør og løfter frem dette ansvaret på en bedre måte enn denne bestemmelsen nå gjør, ved at det tas inn i bestemmelsen en regel om klage over beslutning om ikke å etterkomme anmodning om tilsyn. Slik klagerett får da, her som ellers, de som blir eller kan bli så sterkt berørt av konsekvensene av en slik unnlattelse at de har såkalt «rettslig klageinteresse» etter forvaltningsloven § 28 første ledd.

For å sikre etterlevelsen av lovens regler er det også nødvendig at naboer og andre direkte berørte har et rettsmiddel ved manglende håndheving av påbud og regler. Det foreslås at det fastsettes i § 32-1 at beslutning om ikke å forfølge en ulovlighet kan påklages etter reglene i forvaltningsloven av nabo eller andre med rettslig klageinteresse.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

V e d t a k t i l l o v

om endringer i plan- og bygningsloven (skjerpet ansvar for tilsyn med at utbyggings- og byggeprosjekter gjennomføres i samsvar med gitte tillatelser og bestemmelser)

I

I lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling gjøres følgende endringer:

§ 25-1 skal lyde:

§ 25-1 *Tilsynsplikt*

Kommunen har plikt til å føre tilsyn i byggesaker for å sikre at tiltaket gjennomføres i samsvar med gitte tillatelser og bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov på grunnlag av forsvarlig utredning av miljømessige konsekvenser og bygningsmessig sikkerhet, og at ansvarlig foretak er kvalifisert. Tilsyn kan skje av eget tiltak eller etter anmodning fra berørte. Beslutning om ikke å etterkomme anmodning om tilsyn kan påklages av naboer eller andre med rettslig klageinteresse etter reglene i forvaltningsloven §§ 28–36.

Kommunen skal føre tilsyn ved allerede gitte pålegg og når den blir oppmerksom på ulovligheter utover bagatellmessige forhold. Kommunen skal føre tilsyn med særlige forhold etter nærmere forskrift fra departementet.

Kommunen kan samarbeide med andre kommuner eller instanser om tilsyn, men har selv ansvaret for å sikre den faglige kvalitet av tilsynet og de vurderinger det bygger på.

§ 32-1 skal lyde:

§ 32-1 *Plikt til å forfølge ulovligheter*

Kommunen skal forfølge overtredelser av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven.

Er overtredelsen av mindre betydning, kan kommunen avstå fra å forfølge ulovligheten. Beslutning om dette kan påklages etter reglene i forvaltningsloven av nabo eller andre med rettslig klageinteresse etter reglene i forvaltningsloven §§ 28–36.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

24. mars 2021

Karin Andersen

Arne Nævra

Lars Haltbrekken

Eirik Faret Sakariassen